

Redaktørene har ordet

IRMELIN KJELAAS, RANDI MYKLEBUST OG SILJE RAGNHILDSTVEIT

I juni 2025 gikk den 11. nasjonale forskningskonferansen i norsk som andrespråk av stabelen på Universitetet i Innlandet, Hamar. Vi retter en stor takk til forskergruppa *Språkdidaktikk i flerspråklige kontekster*, forskergruppa *Språk og samfunn* og *Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk* for et vel gjennomført arrangement. Konferansen samla til sammen 122 forskere, fagfolk og studenter fra 16 institusjoner til to innholdsrike og inspirerende dager med tre plenumsforedrag, to Anne Hvenekilde-forelesninger, to dugnadsgrupper og 49 ordinære innlegg. Det blei dessuten holdt et møte i Forskernettverket i norsk som andrespråk (FiNOA). I forkant av konferansen blei det tradisjonen tro arrangert NOA-skole. Temaet var *Rasiolingvistiske perspektiver på andrespråklæring og flerspråklighet*.

Konferanseprogrammet bød på stor tematisk og metodologisk bredde. De tre inviterte plenumsforedraga illustrerer dette: Professor Andrea Young fra University of Strasbourg innleda konferansen med innlegget *Critical language awareness in multilingual educational contexts*. Her delte og drøfta hun erfaringer og funn fra over tjue års flerspråklighetspedagogisk forsknings- og utviklingsarbeid i Alsace, Frankrike. Gjennom en datanær presentasjon ga hun eksempler på hvordan kritisk språkbevissthet kan komme til uttrykk i klasserom fra førskole til og med lærerutdanning. Professor Toril Opsahl, fra Universitetet i Oslo, holdt plenumsinnlegget *Polske talere av norsk som andrespråk: lingvistiske, interaksjonelle og sosiokulturelle perspektiver*. Innlegget tok utgangspunkt i det nylig avslutta forskningsprosjektet «Andrespråkskommunikasjon i arbeidslivet: om polske immigranter i Norge» (NorPol), som undersøkte hva som bidrar til å hemme eller fremme kommunikasjon mellom polakker og nordmenn i arbeidslivet. Opsahl anla både et fugleperspektiv på pro-

sjektet og gjorde dypdykk i konkrete funn. Hun trakk dessuten fram metodiske og teoretiske forhold til inspirasjon for utvikling av liknende prosjekt. Det tredje plenumsinnlegget, *Forhandling av ansvar for språk, inkludering og medborgerskap: mellom politikk, profesjon og praksis i utdanning og arbeidsliv*, blei holdt av professor Kristin Vold Lexander, førsteamanuensis Marte Nordanger og førsteamanuensis Anja Pesch, alle fra Universitetet i Innlandet. Innlegget bygde på funn fra tre forskningsprosjekt: «Digital kommunikasjon og språk på arbeidsplassen og i skole-hjem-samarbeid. Litauiske arbeidsinnvandrere i Innlandet» (DigiMulti), «Linguistic integration of adult migrants with poor education and the consequences of migration tests» (IMPECT) og «Multilingualism in Transitions» (MultiTrans). Lexander, Nordanger og Pesch sammenfatta hovedfunn fra prosjekta, som samla bidrar til innsikt i kontekster og forutsetninger for flerspråklighet og språkopplæring i det norske samfunnet. Forskerne drøfta funna i lys av begrep som ansvar, inkludering og medborgerskap.

Også Hvenekilde-forelesningene viser bredden i norsk andrespråksforskning. Anne Hvenekilde var den første professoren i norsk som andrespråk i Norge, og hedersprisen som bærer hennes navn, gis til en eller flere unge forskningsrekrutter som nylig har levert masteroppgave eller doktoravhandling som har utmerka seg metodisk og/eller teoretisk. Fag- og forskningsmiljø ved høyskoler og universitet sender inn forslag på kandidater, og en nasjonal jury peker ut vinneren. For 2023–2025 besto juryen av Marte Nordanger, INN, Verónica Pájaro, UiA, Ingri D. Jølbo, UiS, Arnstein Hjelde, HiØ, og Anne Golden, UiO. I vurderinga vektla juryen vitenskapelig kvalitet og originalitet. Juryen valgte dessuten å skille mellom ph.d.- og masternivå i vurderinga og delte ut to hederspriser. Hedersprisen for ph.d-prosjekt gikk til Jenny Gudmundsen for avhandlinga *Learning-by-talking in a video-mediated environment. A conversation analytic study of second language interactions at a digital language café*. Hedersprisen for masterprosjekt gikk til Stian Ramstad med oppgava *Det vi hører når vi hører polsk aksent: En studie av hvordan førstespråkstalere oppfatter aksentpreget østnorsk blant personer med polsk som førstespråk*.

Vi er begeistra over å kunne bringe videre noe av den tematiske, teoretiske og metodologiske bredden fra konferansen i dette konferansenummeret. Nummeret byr

på fire forskningsbidrag som spenner fra talespråkssyntaks hos ungdom og unge voksne, via dynamisk kartlegging på småtrinnet og forhandling av ansvar for språklæring hos voksne, til den flerspråklige vendinga i norskfaget.

Bahra Rashidis artikkel, *V2 og V3 – syntaktisk variasjon i deklarativer i norsk talespråk: En komparativ studie av talere med ulik språklæringsbakgrunn og alder*, omhandler subjekt-verbal-rekkefølgen i deklorative setninger i talt norsk. Bakgrunn for studien er at norsk kategoriseres som et solid V2-språk, samtidig som enkelte norske talemålsvarieteter ikke alltid følger V2-struktur i deklarativer. Dette gjelder blant annet for unge i flerspråklige ungdomsmiljøer og for nye talere av norsk i en tidlig innlæringsfase. Målet med artikkelen er derfor å undersøke forekomsten av V3-konstruksjonen blant talere i forskjellige aldersgrupper og miljøer, med særlig fokus på om V3 er begrensa til ungdomsspråket eller også forekommer blant andre talere, inkludert eldre førstespråkstalere og andrespråkstalere med lengre botid i Norge. Et annet mål er å undersøke den lingvistiske distribusjonen av V3-strukturen. For å belyse dette undersøker hun subjekt-verbal-rekkefølgen i spontane lydopptak av til sammen 25 ungdommer og unge voksne. Deltakerne er bosatt i ulike områder av Oslo og omegn, og har ulike språklæringsbakgrunner: Ei gruppe er førstespråkstalere av norsk, ei er simultant flerspråklige og ei er suksessivt flerspråklige med lengre botid i Norge. Analysen viser at brudd på V2-regelen forekommer i alle deltakergrupper, men med varierende hyppighet: Det forekommer oftere hos de yngste talerne (17–20 år) enn blant de unge voksne (21–36 år). Når det gjelder lingvistisk distribusjon, viser analysen at visse typer adverb i initial posisjon trigger V2, mens andre i større grad fremmer V3. Rashidi konkluderer med at V3-struktur ikke er begrensa til flerspråklige ungdomsmiljøer. Studien legger grunnlag for nye spørsmål om norsk talesyntaks og språklig variasjon.

Gunhild T. Randen og Line-Marie Holums artikkel, «*Det spisser opplegget ditt*» – *Læreres erfaringer med dynamisk vurdering av flerspråklige elever i begynneropplæringen*, utforsker læreres erfaringer med Utdanningsdirektoratets *Kartleggingsverktøy i grunnleggende norsk* (KGN) i begynneropplæringa (1.–3. trinn) ved to skoler med høy andel minoritetsspråklige elever. KGN er ikke en test, men et pedagogisk verktøy for lærere, bestående av to deler. Første del er en samtaleguide til

bruk i en oppstartssamtale med minoritetsspråklige skolestartere og elever som er nye i norsk skole. Andre del er ei kartlegging av elevens norskferdigheter innafor fem hovedområder: lesing, skriving, ordforråd, muntlig kommunikasjon og uttale. KGN blei lansert i 2021 og pr. juni 2025 var cirka 16000 lærere fordelt på samtlige av Norges 357 kommuner registrerte brukere av verktøyet. Hvordan KGN oppfattes og brukes, og hvordan lærere forstår og forholder seg til dynamisk kartlegging mer generelt, er derfor svært aktuelle spørsmål. Forfatterne belyser disse gjennom semistrukturerte gruppeintervju og finner at de intervjuer lærerne i all hovedsak opplever dynamisk vurdering som positivt for undervisninga si. Samtidig peker de på noen utfordringer, blant annet at dynamisk kartlegging er krevende og stiller store krav til kompetanse om andrespråklæring. De peker dessuten på at fravær av testmateriell i KGN er utfordrende med tanke på dokumentasjon og vedtak om særskilt språkopplæring, og uttrykker bekymring for at skolene vurderer minoritetsspråklige elever ulikt.

I den tredje artikkelen, *Forhandling av ansvar for språk og inkludering: en neksusanalyse av valg av språk og fellesskap hos voksne flyktninger og arbeidsinnvandrere, flerspråklige skoleelever og lærere i voksenopplæring, skole og barnehage*, undersøker Kristin Vold Lexander, Marte Nordanger og Anja Pesch hvordan ansvar for språk og inkludering forhandles i flerspråklige utdannings- og arbeidslivskontekster. De bygger videre på plenumsinnlegget sitt på NOA-konferansen, og bringer sammen intervju- og interaksjonsdata fra de tre prosjekta, DigiMulti, IMPECT og MultiTrans. Forskningsdeltakerne er voksne flyktninger og arbeidsinnvandrere, flerspråklige skoleelever med historisk minoritetsbakgrunn og lærere i voksenopplæring, skole og barnehage. I artikkelen utforsker forskerne valg som tas på individnivå når ansvaret for språkopplæring, -kompetanse og samhandling forskyves fra system til enkeltindivid. Gjennom neksusanalyse belyser de hvordan dette ansvaret forvaltes i møtepunktet mellom historisk kropp, den aktuelle interaksjonsordenen og situerte diskurser som sirkulerer på ulike samfunnsnivå. Tre områder for ansvar trer fram gjennom analysen: ansvar for språkkompetanse, ansvar for språkfellesskapet og medierende ansvar mellom individ og samfunn. Forfatterne diskuterer hvordan forhandlingene av disse typene ansvar leder til ulike roller og får følger for individets muligheter for anerkjennelse og inkludering i aktuelle fellesskap.

Siste artikkel er signert Aasne Vikøy og har tittelen *‘Anything goes’ i norskfaget? Ei vitenskapsteoretisk drøfting av den flerspråklege vendinga og jakta på eit norskfagleg paradigme*. Uttrykket «Anything goes» er vitenskapsfilosofen Paul Feyerabends slagord for «den ideelle forskningssituasjonen» (etter Tenfjord, 1993), og viser til hans poeng om at det ikke er én bestemt teori eller metode som utgjør den eneste riktige eller beste, men at det i stedet er ideelt med et bredt sett av teorier og tilnærminger. Vikøy utforsker hvorvidt den flerspråklige vendinga utfordrer norskfagets etablerte kunnskapsgrunnlag ved å rokke ved enspråklighetsnormen og tekstfokuset som har dominert faget. Hun argumenterer for at norskfaget er et historisk stabilt, normalvitenskapelig felt som har lagt til nye perspektiv additivt uten å endre de epistemiske forutsetningene. Gjennom sammenligning med utviklinga i andrespråksforskning viser artikkelen at transspråking og flerspråklighetsdidaktikk representerer et pre-paradigmatisk press som utfordrer grunnleggende forståelser av språk, kompetanse og faglig legitimitet i norskfaget. Vikøy konkluderer derfor med at norskfaget befinner seg i en overgangsfase der flerspråklige perspektiv skaper epistemiske anomalier som kan føre til ei dypere faglig omforming, men uten at et nytt, konsolidert paradigme ennå er etablert.

Takk til bidragsyterne for ny innsikt og inspirasjon, og til fagfellene for deres solide vurderinger. Takk også, igjen, til konferansearrangørene for en strålende NOA-konferanse! Den neste NOA-konferansen – den tolvte i rekka – arrangeres av Høgskulen på Vestlandet i 2027. Vi gleder oss!